

The components of public diplomacy of the Islamic Republic of Iran and the Kurds of Fili Iraq

Alireza zargar¹

Ali Moulai²

Mohammad Reza Rafiei Dolatabadi³

Abstract

Public diplomacy is the effort of the government to communicate with other societies in order to transfer the values, culture, policies, etc. of its society to facilitate the provision of national interests. It is obvious that the Islamic Republic of Iran has many sources of public diplomacy among the countries of the region, especially the people and ethnic groups of the Iraqi Fili Kurds. The research method is historical-qualitative (thematic analysis) and its statistical population includes first-hand documents and historical sources, as well as interviews with informed people or informed gatekeepers, and the sampling method was purposeful. To collect data in this study, semi-structured interviews and face-to-face interviews were used. The findings of the research indicate that among the most important opportunities for Iran's public diplomacy in Iraq are cultural, historical and religious commonalities, geographical proximity, the presence of Iranians and Shiites, Iran's cultural capacity and capabilities, the development of cultural trade, and prioritizing cultural development. It can be counted in this country. The result of the research shows that the Kurds of Fili are the cultural promoters of Islamic Iran and are considered part of the civilization body of Iran. And despite the severe strictures of the Baath regime and the cultural invasion of foreign and western media, they have been able to preserve many components of Iranian culture. In any case, Akrad Fili has a favorable potential in the direction of providing Iran's national interests and they have a lot in common. Whose indicators and examples will be discussed under the title of diplomacy tools in the research description?

Key words: Philly Kurds, Iraq, Iran, public diplomacy.

1Ph.D. in political science and faculty member of Amin University of Police Sciences
a.zargar.1976@gmail.com

2PhD student of political science at Hamadan Islamic Azad University
molicalik@gmail.com

3 Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Political Ideology,
Amin University of Police Sciences
raf.mohamad21@gmail.com

سال اول، شماره ۴،
زمستان ۱۴۰۱
مؤلفه های
دیپلماسی عمومی
جمهوری اسلامی
ایران و کردهای فیلی
عراق

مؤلفه های دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران و کردهای فیلی عراق

علیرضا زرگر^۱

علی مولایی^۲

محمد رضا رفیعی دولت آبادی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۸

چکیده

دیپلماسی عمومی تلاش دولت جهت برقراری ارتباط با دیگر جوامع به منظور انتقال ارزش ها، فرهنگ، سیاست ها و .. جامعه خویش جهت تسهیل تامین منافع ملی می باشد. بدیهی است جمهوری اسلامی ایران دارای منابع متعدد دیپلماسی عمومی در بین کشورهای منطقه، خصوصا مردم و قومیت کرد های فیلی عراق می باشد. روش پژوهش از نوع تاریخی-کیفی (تحلیل تماتیک) است و جامعه آماری آن شامل اسناد دستاورد و منابع تاریخی و همچنین، مصاحبه با افراد مطلع یا دروازه بان بااطلاع بوده است، روش نمونه گیری از نوع هدفمند بوده است. برای جمع آوری داده ها در این بررسی از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته و مراجعه حضوری بوده است. یافته های پژوهش حاکی از آن است که از مهمترین فرصت های دیپلماسی عمومی ایران در عراق، مشترکات فرهنگی، تاریخی و دینی، قرابت و نزدیکی جغرافیایی، حضور ایرانیان و شیعیان، ظرفیت و قابلیت های فرهنگی ایران، توسعه تجارت فرهنگی، اولویت یافتن توسعه فرهنگی در این کشور قابل احصا می باشد. نتیجه پژوهش نشانگر این مطلب است که کردهای فیلی به عنوان مروجان فرهنگی ایران اسلامی بوده و جزء پیکره تمدنی ایران محسوب می شوند. و علیرغم سخت گیری های شدید رژیم بعث و تهاجم فرهنگی رسانه های بیگانه و غربی تاکنون توانسته اند بسیاری از مؤلفه های فرهنگ ایرانی را حفظ کنند. به هر صورت اکراد فیلی دارای پتانسیل مطلوبی در راستای تامین منافع ملی ایران بوده و درای اشتراکات فراوانی با هم هستند؛ که شاخص ها و مصادیق آن تحت عنوان ابزارهای دیپلماسی در شرح پژوهش بدان پرداخته خواهد شد.

سال اول، شماره ۴،
زمستان ۱۴۰۱
مؤلفه های
دیپلماسی عمومی
جمهوری اسلامی
ایران و کردهای فیلی
عراق

واژگان کلیدی: کردهای فیلی، عراق، ایران، دیپلماسی عمومی.

۱ دکترای علوم سیاسی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین
نویسنده مسئول

a.zargar.1976@gmail.com

۲ دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی همدان

molicalik@gmail.com

۳ استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده عقیدتی سیاسی، دانشگاه علوم انتظامی امین

مقدمه

در واقع اگر دیپلماسی عمومی را تلاش دولت جهت برقراری ارتباط به مردم دیگر جوامع به منظور انتقال ارزش ها، فرهنگ، سیاست ها و عقاید جامعه خویش با ایجاد بستری جذاب و مطلوب بدانیم، که کشورها جهت تسهیل سیات ها و تامین منافع ملی از آن بهره براداری می کنند. بدیهی است جمهوری اسلامی ایران دارای منابع متعدد دیپلماسی عمومی در بین کشورهای منطقه و خصوصا مردم عراق می باشد. یکی از قومیت های کشور عراق کرد های فیلی می باشند. اکراد فیلی؛ ایرانی تباران شیعه مذهبی هستند که مقطعی از تاریخ به کشور عراق هجرت نمودند. در یک نگاه می توان آنان را به دو گروه تقسیم کرد. دسته ای که با تحدید مرزهای ایران و عثمانی در دوره صفویه از ایران جدا شده و به تابعیت دولت عثمانی در آمده و در شهرهای خانقین، مندلی، بدره، جسان و رزبایطیه ساکن شدند. گروهی دیگر در دوره قاجار تا اوایل دهه ۱۳۴۰ شمسی به دلایل سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی به عراق مهاجرت کردند.

بیان مسئله

به بیان پل شارپ؛ دیپلماسی عمومی فرایندی است که به وسیله آن ارتباطات مستقیم با مردم در یک کشور برای پیش بردن منافع و رواج ارزش هایی که معرفی می شمند؛ پیگیری می شود (توکلی و نژاد زندیه ۱۳۹۱: ۲۵۳)

سال اول، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۱
مولفه های دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران و کردهای فیلی عراق

دیپلماسی عمومی تلاش دولت برای تاثیرگذاری بر افکار عمومی در خارج از کشور و بهبود تصویری خود نزد مردم ایران است. هدف اصلی دیپلماسی عمومی تلاش برای ایجاد ذهنیت تصویری مناسب از کشور است. این امر از راه جذابیت یا همان قدرت نرم ممکن است (اطهری و دیگران ۱۳۹۳: ۱۵۰) از این رو کشورها و از جمله آنها جمهوری اسامی ایران در راستای استخدام و بکارگیری دیپلماسی عمومی اهتمام ویژه دارند. یکی از جوامع مورد نظر کردهای شیعه (فیلی) در عراق می باشند. کردهای شیعه (فیلی) اکراد ایرانی تباری هستند که سالیان متمادی ساکن غرب کشور بوده و در ادوار تاریخ به کشور عراق مهاجرت و در شهرهای مختلف این کشور ساکن شدند. به تدریج بر اثر سخت کوشی، هوش و ذکاوت بالا نبض بازار اقتصاد عراق را در دست گرفتند. این مسئله برای سران حزب بحث قابل تحمل نبود. این موضوع از یک طرف و تحرکات عملی و حمایت های مالی از مخالفان رژیم بعث (همچون: عضویت در حزب الدعوه و کمک به مراجع عظام نجف، احزاب کردی و جنبش های استقلال طلبانه، راه اندازی و ایجاد تشکیلات اسلامی متأثر از انقلاب اسلامی و..... از طرف دیگر باعث شد که سران بعث کردهای شیعه فیلی را تهدید جدی علیه استمرار حکومت خویش را پنداشته و آنان را مورد شدیدترین ظلم ها و سیستم ها از تحریم و تبعید گرفته تا شکنجه و کشتار جمعی قرار دهند. در خصوص تعداد و میزان جمعیت آمار رسمی قابل اتکایی وجود ندارد محققان تعداد آنان را بین یک و نیم تا چهار میلیون نفر تخمین زده اند. علیرغم وجود اشتراکات فراوان اکراد شیعه با

ایران، این مردمان مورد غفلت مسئولان حکومتی و محققان علمی قرار گرفته و تعداد اندکی از اندیشمندان به صورت موردی در این راستا قلم فرسایی نموده اند: مرادی مقدم و بصیرت منش (۱۳۹۹ و ۱۳۹۸) مقالاتی به حوزه تا بعیت و تاثیرپذیری آنها از انقلاب اسلامی ورود کردند. اخوان کاظمی و عزیززی (۱۳۹۸) به تشریح وضعیت سابق و کنونی آن اشاراتی داشتند. وصالی (۱۳۹۵) نیز به کنش اکراد شیعه در نظام سیاسی پس از صدام پرداخته است. وجه افتراق پژوهش حاضر با تحقیقات قبلی این است که ضمن اشاره به وجوه مشترک ایران و کردهای شیعه خیلی فرصت ها و قابلیت های طرفین را در عرصه دیپلماسی عمومی نموده و در پی آن است که به چه طریقی می توان از این بستردر راستای تامین منافع ملی و تاثیر سیاست جمهوری اسلامی ایران در عراق بهره گرفت. استفاده از آراء در فعالیت های سیاسی، ساماندهی و سازماندهی آنان در راستای منافع ملی، بسیج ایشان جهت مقابله با دشمنان و خنثی نمودن فعالیت گروه های تروریستی، مشارکت اکراد در امور مذهبی و شعائر اسلامی نظیر پیاده روی اربعین، توریسم سلامت و مباحث بهداشتی پزشکی، وجود بازار مصرف برای کالا و محصولات ایرانی و... از یک سو و نیز علیرغم وجود اشتراکات تعلق خاطر و تاثیرپذیری آن از ایران به علت وجود فقر مالی، اقتصادی فرهنگی در منطقه، عدم سرمایه گذاری مناسب دولتی، حل نشدن مسئله تابعیت بسیاری از آنان، میزان بیکاری بالا با وجود جمعیت نسبتاً جوان (که به راحتی توسط دشمنان تحریک و تهییج می شوند) نیز سرمایه گذاری عظیم مادی و معنوی دشمنان نظام اسلامی و... از سوی دیگر بسترهایی را فراهم نموده که در صورت عدم توجه مناسب جمهوری اسلامی ایران امکان گسیل یا متمایل شدن برخی از آنان به سمت دشمنان ایران متصور است. شایان ذکر است آنچه اهمیت دیپلماسی عمومی ایران در عراق را بیش از پیش سوی فواید مترتب برآن، با اهمیت می سازد؛ تبلیغات منفی و ارئه چهره ای مخدوش از فرهنگ و اعتقادات مردم ایران در زمان صدام و دروان حاکمیت حزب بعث بود که در مدارس ابتدایی و حتی محافل روشنفکری معمول بود. که از بین بردن این تصویر خغیر واقعی اهتمام ویژه مسولان سیاسی و اندیشمندان و صاحبان قلم را می طلبد. به هر جهت مزایا، مواهب، تهدیدات و معایب احتمالی ضرورت مطالعه دقیق و بررسی بیشتر موضوع جهت استفاده از فرصت ها و از بین بردن تهدیدات یا به حداقل رساندن آن در راستای منافع ملی جمهوری اسلامی ایران را بیش از پیش ضروری می سازد.

سوال اصلی و فرضیه تحقیق

سوال مقاله این است که عناصر اصلی دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران در بین اکراد شیعه (فیلی) کدامند؟

پاسخ اولیه که می توان به این پرسش داد این است: که با توجه به اشتراکات فراوان ایران و کردهای فیلی عناصر دیپلماسی عمومی متنوع بوده و می تواند جلوه های مختلفی داشته باشد و به تبع شرایط زمانی و مکانی قابلیت قبض و بسط دارد.

در این راستا ضمن ابتدا لازم است که نگاهی به مبانی و چارچوب نظریه تحقیق داشته باشیم و بر اساس آن به بررسی ارزیابی عناصر دیپلماسی عمومی ایران در بین

۲- رویکردهای نظری تحقیق

دیپلماسی عمومی

دیپلماسی عمومی از قابلیت های بیشتری برای گسترش ارتباط اجتماعی بین کشورها برخوردار است چرا که از این راه می توان زمینه انتقال هنجارهای سیاسی و ایدئولوژیک را به سایر کشورها فراهم کرد (متقی ۱۳۸۹: ۱۲۰)

دیپلماسی عمومی تلاشها و اقدامات حکومت یا دولت برای تاثیرگذاری بر اذهان و افکار نخبگان و عامه مردم کشورهای دیگر ارزیابی می شود با این نیت صورت می گیرد که کشور هدف سیاست ها، ایده ها و آرمان های کشور عامل را خودی تلقی کرده و با آن احساس این همانی احساس داشته باشد. (التیامی نیا، تقوایی نیا ۱۳۹۵: ۱۷۴) دیپلماسی عمومی تلاش دولت برای تاثیرگذاری بر افکار عمومی در خارج از کشور و بهبود تصویری خود نزد مردم ایران است. هدف اصلی دیپلماسی عمومی تلاش برای ایجاد ذهنیت تصویری مناسب از کشور است. این امر از راه جذابیت یا همان قدرت نرم ممکن است (اطه‌ری و دیگران ۱۳۹۳: ۱۵۰)

سطوح دیپلماسی عمومی

نای دیپلماسی عمومی را به سه سطح تقسیم می نماید: «ارتباطات روزانه» که توسط روزنامه نگاران سیاستمداران و رسانه ها انجام می پذیرد، اولین سطح این مقوله را در بر میگیرد. در این سطح بازیگران مذکور می کوشند ارزشها و هنجارهای خود را به مخاطبان کشورهای دیگر انتقال دهند. «روابط استراتژیک» سطح دوم دیپلماسی عمومی را تشکیل می دهد. در این سطح پیام های استراتژیک از طریق ابزارهای رسانه ای به مخاطبان خارجی انتقال داده می شود. مهمترین مؤلفه در انتقال پیامهای استراتژیک، حفظ انسجام و استحکام است. اما مهمترین سطح دیپلماسی عمومی که در واقع، می توان آن را در حکم قلب این مفهوم در نظر گرفت، «گسترش روابط بلندمدت» است که حول مبادالت، همایش ها، بورسیه ها و دسترسی به شبکه های رسانه ای صورت می پذیرد. این سطوح از دیپلماسی عمومی در کنار تلاش های حکومتی به صورت غیرمستقیم انجام میپذیرد (ایزدی و ماه پیشانیان ۱۳۹۰: ۴۱-۴۰)

مولفه های دیپلماسی عمومی

الف) غیر رسمی بودن- ب) آشکار و علنی بودن- ج) تعاملات در سطح افراد و مردم به جای تعامل میان سیاستمداران- د) فراگیرتر بودن مخاطبان شامل عموم جامعه- ه) تنوع ابزار و امکانات دیپلماسی عمومی- و) انتقال عقاید و ارزشها- ز) ایجاد اقناع و جذابیت در حالی که دیپلماسی یک دستگاه ارتباطی میان دولت هاست- ح) دیپلماسی به معنای مدیریت روابط بین «کشورها» و «عناصر دیگر» از طریق روشهای صلح آمیز یک ابزار است در حالی که دیپلماسی عمومی مدیریت افکار عمومی و تاثیر گذاری

۳- کردهای فیلی

کردهای فیلی خود را از لحاظ تاریخی ایرانی می‌دانند (الخیون ۲۰۰۵: ۴۴۵) کردهای شیعه مذهب ایرانی زبانی که سالیان متمادی ساکن غرب کشور بوده و در ادوار تاریخ به اجبار ساکن عراق شده‌اند (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸) اولین دوره عزیمت آنان مصادف با جنگ چالدران و شکست سپاه صفوی از امپراتوری عثمانی؛ دوره دوم نیز مربوط به سال‌های ۱۳۴۳ شمسی در پی وقوع قحطی، افزایش بیکاری و بالا بودن میزان مالیات، ظلم و ستم والی رخ داد (مرادی مقدم ۱۳۸۵) و نهایتاً در دوره رضاخانی و سیاست تحمیل فقر شدید اقتصادی آن را مجبور کرد که جهت امرار معاش راهی وادی بیگانه شوند این زمان قرین سالهای ۱۳۰۴ شمسی تا سال ۱۳۱۷ شمسی بود (اخوان کاظمی و عزیز ۱۳۹۷).

کردهای مهاجر پشت‌کوه که جذب بازار کار و فعالیت‌های اقتصادی در شهرهای عراقی شدند، به تدریج پیشرفت کردند و بر بخش‌های مختلف اقتصادی عراق مسلط شدند، کردهای ساکن عراق، کردهای مهاجر پشت‌کوه را «کردهای فیلی» می‌نامیدند و علت این نام‌گذاری آن بود که کردهای مهاجر پشت‌کوه قبل از مهاجرت به عراق زیر سیطره والیان فیلی بودند. آنها به استخدام ادارات عراق درآمدند، همچنین بسیاری از کردهای مهاجر فیلی که در جستجوی کار به شهرهای مختلف عراق آمده بودند، بسیاری از کسانی که از پشت‌کوه به عراق مهاجرت می‌کردند در بغداد ساکن می‌شدند و محله آنها در این شهر به «محله فیلی» معروف بود. (مرادی مقدم، ۱۳۸۵: ۹۰) در جنگ جهانی اول حدود پنجاه تا شصت هزار نفر کارگر ایرانی در عراق به ویژه در قسمت جنوبی عراق مشغول به کار بوده‌اند. براساس گزارش وزارت امور خارجه ایران در این عصر بیش از نیم میلیون نفر ایرانی در شهرهای عراق زندگی می‌کردند، پس از جنگ عده زیادی از ایرانی‌ها به وطن برگشتند. (اکبری، یاری، ۱۳۹۴: ۷۷) بدرفتاری عراقی‌ها با ایرانیان مقیم عراق و اخراج آنان یکی از عوامل مهم تیرگی در روابط ایران و عراق بوده است (اکبری ۱۳۹۳: ۱۵۳) دولت عراق از وجود ایرانیان مقیم آن کشور به عنوان ابزاری برای فشار علیه دولت ایران استفاده می‌کرد. دولت عراق، ایرانیان [مقیم آن کشور] را متهم به «ستون پنجم» ایران می‌کرد. تابعیت یا ترک آنان از عراق بود. دولت عراق پروانه کار ایرانی‌هایی را که حاضر به پذیرفتن این دستور نبودند، لغو و اموالشان را مصادره می‌کرد. دولت ایران به این اقدام اعتراض کرد و حتی در سال ۱۳۴۵ هـ.ش، تلاش زیادی کرد که ایرانیان مقیم عراق را به بازگشت به ایران تشویق نماید و وعده داد که برای استقرار آنها، زمین و کمک مالی در اختیارشان قرار دهد. (جعفری ولدانی ۱۳۷۶: ۳۰۹) در سال ۱۳۰۷ حدود شش هزار خانوار ایلامی در شهر بغداد و در محله معروف به فیلی زندگی می‌کردند و نزدیک به پانصد خانوار نیز در اطراف مندلی عراق و دویست خانوار در اطراف خانیقین زندگی می‌کردند که به ملکشاهی و ارکوازی معروف بوده‌اند. (کوهستانی‌نژاد، ۱۳۸۴: ۱۹۳-۱۸۵)

۴- چارچوب نظری پژوهش

مکتب سازه انگاری

مکتب سازه انگاری جهان را ساخته دولت‌ها بر مبنای هویت زمینه بخش دانسته است که بر این اساس دست به کنش زده و سیاست خارجی را عملی بر ساخت تعریف می نماید. به تعبیر اسمیت سیاست خارجی آن چیزی است که توسط دولت‌ها ساخته می شود (آقایی و رسولی ۱۳۸۸). سازه انگاران، کنش دولتی را وابسته به جایگاه قدرت یک کشور نمی داند بلکه آن را هدایت شده از سوی هنجارها تلقی می کند (احدی ۱۳۹۹: ۲۹۰)

اصولاً تقسیم بندی زیر بین اندیشمندان در مورد مکتب سازندگان نگاران معمول است

- ۱- سازه انگاران جتماعی که عرصه فعالیت آن را صحنه بین‌المللی می دانند.
- ۲- سازه انگاران سطح واحد که شیوه اثرگذاری قواعد و منابع داخلی در شکل گیری و هویت دولت‌ها را بررسی می کند.
- ۳- سازه انگاری کل نگرانه در سطوح داخلی و سیستماتیک به هنجارها و قواعد، رفتار و هویت دولت‌ها توجه می نماید (دانش نیا ۱۳۹۴)

استدلال سازه انگاران اجتماعی بر این است که هویت مشترک احتمالاً به کاهش یا حذف پندار تهدید ملت‌ها از همدیگر می انجامد (لطفیان ۱۳۹۰) وجه تمایز میان مکتب کپنهاگ و سازه انگاری با سایر مکاتب امنیتی در این است که در رویکرد سازه انگاری با تعدیل خواسته‌های حد اکثری دو رویکرد رئالیسم و لیبرالیسم کیفیت زندگی اجتماعی، نظامی، اقتصادی و ... نظام بین‌الملل را به منظور درک مطلب و نزدیک به حقیقت دوباره بازخوانی می کند (دهشیری و همکاران ۱۳۹۸) سازه انگاران در پی آنند که چگونه هویت‌ها و هنجارهای اجتماعی مردم می‌توانند با روابط نهادینه میان آن اشاعه یابد و از آنجایی که منافع از روابط اجتماعی حادث می‌شود لزوماً نباید نسبت به تعامل میان دولت‌ها پیش‌داوری داشت. به این معنا به نوع برخورد دولت‌ها با هم، چه به صورت همکاری تعامل و تعاون یا به روش تعارض و تقابل بین آنها نمی توان خوشبین بود و نه بدبین (هادیان ۱۳۹۲)

صاحب نظران نظریه سازه انگاری نقش مهمی در سیاست جهانی را به هویت‌ها، هنجارها و فرهنگ می دهند و نقش این عوامل را اساس بازی نظام بین‌المللی تلقی می نمایند که در جهت گیری ویژه دولت را مانع ایجاد، و باید منطقی عقلانی برای محبوبیت عملکرد خود مهیا کرده و فراهم آورند (دهقانی فیروزآبادی و جدیدی ۱۳۸۲) در این نظریه به بازگشت فرهنگ و تاثیر آن بر سیاست‌های داخلی و خارجی روابط بین‌الملل توجه شده است. بر این اساس، عملکرد اجتماعی منجر به تشکیل هویت داخلی شده که بر هویت، منافع و رفتار دولتها در خارج از کشور تاثیر

گزار بوده و در نتیجه هویت دولت ها در عرصه سیاست جهان مشخص می‌گردد) بلیس و اسمیت (۱۳۸۳)

شایان ذکر است که تعامل دو سویه سیاست بین‌المللی و داخلی کشورها به خلق فضا و منجر به هویت جدید شده که در این ترسیم، و منافع جدید در رابطه با همین هویت به وجود خواهد آمد (سیمبر و مقیمی ۱۳۹۴) همان طور که به اختصار اشاره شد وجه تمایز نظریه سازه انگاری با سایر نظریه که به موضوع پژوهش ما نزدیک بوده و سنخیت و هم پوشانی دارد اتکاء این نظریه به هویت و منابع نرم افزاری قدرت یا به تعبیری قدرت نرم است که در ادامه به مهترین مولفه های هویت کرد های فیلی که با سرزمین مادر ی شان ایران دارای اشتراک می باشند و نیز برخی تاثیرات قدرت نرم خواهیم پرداخت.

۵- روش پژوهش

روش پژوهش از نوع تاریخی-کیفی (تحلیل تماتیک) است و جامعه آماری آن شامل اسناد دست‌اول و منابع تاریخی و همچنین، مصاحبه با افراد مطلع یا دروازه بان اطلاع بوده است، روش نمونه‌گیری از نوع هدفمند بوده است با توجه به موضوع و حساسیت آن محقق به ناچار از نمونه گیری غیر احتمالی با روش عمدی یا قضاوتی و روش نمونه گیری انباشتی استفاده کرده است. نمونه گیری عمدی یا قضاوتی که یکی از روش‌های رایج در نمونه گیری غیر احتمالی است. در این بررسی چند کاربرد داشت. از آنجایی که شناسایی این جمعیت خاص غیر ممکن و پرهزینه بود و فهرستی از عناصر جمعیت در دسترس نبود؛ بنابراین از طریق تماس و ارتباط در محیط طبیعی و خصوصی مربوط به افراد مورد تحقیق انجام گرفت. همچنین از روش نمونه گیری انباشتی، با عناوین نمونه گیری شبکه‌ای، مراجعه زنجیری یا نمونه گیری از نام آشنائی نیز شناخته می‌شود، استفاده گردید. از این جهت به بهمن تشبیه شده، حجم بهمن همراه با غلتیدن در برف (جلو رفتن در هر گام) بیشتر می‌شود. این روش در جمعیت‌هایی که شناسایی آن دشوار است؛ کاربرد دارد. در روش انباشتی برای یافتن نمونه‌های جدید می‌توان از افراد قبلی درخواست کرد یکی از آشنائیان یا افراد دیگری را معرفی کنند. در نهایت با این روش نمونه گیری انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها در این بررسی از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده، مصاحبه‌ها از طریق مراجعه حضوری و رودر رو بوده است.

۶- یافته های پژوهش

مهمترین فرصت های دیپلماسی عمومی ایران در عراق در هیچ کشوری آثار تمدن و فرهنگ ایرانی، خواه در روزگاری که آن را ایران باستان می نامند و خواه از عصر اسلامی به اندازه آنچه در عراق دیده می شود، وجود ندارد. آثار تمدن و فرهنگ و هنر ایرانی در همه جای این کشور دیده می شود. علیرغم کوشش های بسیاری که حکومت های عثمانی و در پی آن حکومت های استعمارگر در برانداختن آثار ایرانی در عراق به کار برده اند. هنوز جلوه و جلال این آثار در همه جای خاک عراق گذشته از طاق کسرا بازمانده است و در هر گوشه نیز دیده می شود (نیکروش رستمی ۱۳۹۲):

از مهمترین فرصت های دیپلماسی عمومی ایران در عراق [می توان از] : مشترکات فرهنگی، تاریخی و دینی، قرابت و نزدیکی جغرافیایی، حضور ایرانیان و شیعیان، ظرفیت و قابلیت های فرهنگی ایران، توسعه تجارت فرهنگی، اولویت یافتن توسعه فرهنگی در این کشور [نام برد] (اطه‌ری و دیگران ۱۳۹۳: ۱۵۴) که مختصراً به برخی از آنان اشاره می کنیم:

۱- پیشینه تاریخی و تمدنی

به هر حال پیشینه تمدنی و تاریخی عاملی برای جذابیت بوده و می توان از عناصر تمدنی برای بازتولید مولفه های قدرت نرم و در عین حال با اشتراک گذاری مولفه های تمدنی و تاریخی ایران با سایر ملت ها می توان بستر اشاعه فرهنگ و ارز شهای مندرج در تاریخ ایران را فراهم آورد و نوعی وابستگی و همدلی آموزه های تاریخی ایرانیان در عرصه جهانی را فراهم آورد (حیدری، قربی ۱۳۹۵: ۵۲) سرزمین تاریخی، جایی است که در آنجا زمین و چندین نسل مردم، تأثیری مفید و دوطرفه برهم می گذارند. وطن، جایگاه ارتباطات و حافظه های تاریخی است و جایی است که متفکرین، قدیسان و قهرمانان در آنجا کار می کردند و نیایش می کردند و می جنگیدند. همه این ویژگی ها باعث می شود یک وطن مهم و منحصر به فرد بشود (کریمی مله و دیگران، ۱۳۹۷، ۲۷۴) از این حیث در خصوص عراق باید یادآور شد که این سرزمین به لحاظ تاریخی و فرهنگی ارتباط قوی و گسترده با ایران داشته است. بین النهرین به مدت هزاران سال تاریخ از حوزه تمدنی ایران محسوب شده و ایرانیان این سرزمین را ((آسورستان)) نام نهاده بودند (محمدی ملابری ۱۳۷۵: ۵۷) در دوران باستان عراق (بین النهرین) همواره جزیی از سرزمین امپراطوری های ایران باستان و همواره در امتداد حوزه فرهنگی- تمدنی ایران محسوب شده است (الاعظمی ۱۳۵۰: ۱۵۱)

نیمی از کردهای فیلی عراق ساکن در مناطق شرقی این کشور، ایرانیانی هستند که از جنگ چالدران و براساس معاهدات میان ایران و عثمانی در دوره صفویه از ایران جدا و ضمیمه خاک عثمانی شده اند. (اخوان کاظمی، عزیز، ۱۳۹۷: ۶۴-۶۳) ایرانی بودن کرد های فیلی و وجود تمایلات ایرانی در میان آنها موجب شده که همواره در تأثیر پذیری از تحولات ایران باشند و از سوی حکومت عراق نیز مورد سوءظن واقع شوند (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸: ۶)

۲- میراث فرهنگی مشترک

شاید بتوان میراث فرهنگی مشترک گسترده و فراگیر را در بین شهروندان یک کشور از مهمترین اجزای هویت ملی دانست که سبب توافق و فرهنگی می شود. در تعریفی گسترده کلیه ابعاد فرهنگی هر نظام اجتماعی را در بر می گیرد که به نحوی خود خودآگاه یا ناخودآگاه ما را تحت تأثیر قرار می دهد. شاخص های این بعد عبارتند از: ۱- جشن ها و اعیاد و فرهنگ عامه ۲- لباس و طرز پوشش ۳- موسیقی ۴- اماکن تاریخی ۵- هنرهای ملی و بومی (مقیمی، امینی ۱۳۹۱: ۱۶۰) میراث فرهنگی از

دو بخش تشکیل شده است: الف- آداب و رسوم ایرانی نظیر: نوروز، سیزده بدر، چهارشنبه سوری، جشن مهرگان و در دوره جدیدتر آیین مبین اسلامی(نساجی ۱۳۸۸: ۱۳۷) آیین ها و رسوم ملی به واسطه دیرینگی (تاریخی) و فراگیری (جغرافیایی) از اهمیت بالایی برخوردارند از شاخص های کلیدی در نگرهبانی و معرفی هویت ایرانی هستند. بعضی از انسان ها جشن های مختلف در تاریخ ایران ماندگار شده اند مانند های عید نوروز و شب یلدا امروز نیز برگزار می شوند (پناهی توانا معروفی ۱۳۹۵: ۹۲) سنن و آداب کنونی هر قوم قدیمی یادمانی از گذشته دور دارد بسیاری از آداب و رسوم در جریان تحول خود به عنوان عناصر پیوند دیگر اعضای یا افراد ملت نقش خود را حفظ کرده است. نوروز به عنوان یک جشن کهن از اقوام کهن منطقه به میراث رسیده و با رنگ و ویژه خود شناسنامه ایرانی گرفته و به نماد پیوند افراد، اقوام ایرانی و ملت ایران تبدیل شده است(حافظ نیا، کاپوانی راد ۱۳۸۵: ۲۶-۲۵) امروزه نموده های اسطوره ای و آیین های باستانی را در جشنها و مراسم که برپا می کنیم، به روشنی می توان دید اگرچه دیگر اصل و علت انجام آنها به دست فراموشی سپرده شده است. اسطوره ها در فرهنگ های امروز و به طور فراگیر فراموش نشده بلکه در ژرف های وجود انسان، در خیالها و رویاهایش در پوششی کهن الگوهای زید و در شاخه های گوناگون هنر و بازتاب پیدا می کند (روحانی، عنایتی قادیکلایی ۱۳۸۹: ۱۱۶) به گفته انور عباس استاد زبان فارسی دانشگاه بغداد: عید نوروز در همه مناطق عراق به دلیل تنوع قومی در این کشور، به یک صورت جشن گرفته نمی شود، به گفته وی؛ کرد های شمال عراق، نوروز را با اسطوره کاوه آهنگر و پیروزی بر ضحاک گره زده و باشکوه برگزار می کنند و معمولا یک هفته شمال عراق تعطیل است. در بغداد و استان های دیاله، کوت و بخشی از استان میسان که کردهای فیلی سکونت دارند. نیز به این مناسبت اهتمام ویژه می دهند. و در این روز به دامن دشت و صحرا می روند. از قدیم ایام در بغداد رسم بر این بود که کردهای فیلی در پایتخت، اول نوروز را به سلمان پاک (۲۵ کیلومتری جنوب بغداد) در برگیرنده مرقد سلمان فارسی وائر تاریخی طاق کسرا است. می رفتند. (نوروز در عراق از گذشته تا امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران مورخه ۱۳۹۶/۱۲/۲۹) عنوان مدائین که با نوروز گره خورده در برند دارنده دو نماد اسلامی و تاریخی است که هر دوی آنها با فرهنگ و هویت ایرانی پیوند دارد زیباترین جلوه های نوروز در منطقه کردستان عراق به چشم می خورد و هزاران نفر از اهالی این مناطق در حالی که لباس کردی رنگارنگ معروف خود را بر تن کرده اند با نوای نشاط آور کردی دوشادوش هم به رقص کردی (هل پرگه) می پردازند (نیکروش رستمی ۱۳۹۲: ۷۲)

شهبروندان عرب و کرد های فیلی عراق همچنین در روز اول نوروز به زیارت مرقد امیر مومنان (ع) و سرکشی به قبور بستگان در وادی السلام نجف اهتمام می ورزند (نوروز در عراق از گذشته تا امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران مورخه ۱۳۹۶/۱۲/۲۹)

ب- میراث مکتوب؛ هرچند برخی اقوام ایرانی مانند آذری ها کردها و عربها در زمان خاص خود هستند زبان فارسی هموار زبان ملی این اقوام بوده است. زبان میراث مکتوب زبان فارسی است (نساجی ۱۳۸۸: ۱۳۷) وجود میراث غنی مکتوب وجود میراث

فرهنگی و مکتوب گذشتگان پیوندها و الفت میان اعضای آن خرده فرهنگ و محتوا و زبان آن را تقویت می‌کند. این میراث هرچه غنی‌تر باشد دل‌بستگی شدید به فرهنگ و زبان محلی پدید می‌آورد و مقاومت بسیار شدیدتر می‌شود و ممکن است مانع ادغام و اضمحلال زبان این میراث شود. مثلاً شاهنامه فردوسی، اشعار حافظ سعدی، مولوی سنایی و آثار بسیاری دیگر از اندیشمندان ایرانی که به زبان فارسی نگاشته شده، سبب می‌شود که زبان فارسی بتواند مقاومت فراوانی در برابر فرهنگ مسلط غرب از خود نشان دهد (نساجی ۱۳۸۸: ۱۴۷) آثار و ادبیات را در ظرف برزگری را تحت عنوان ادبیات می‌توان در نظر گرفت

۳- شعر و ادبیات

برجسته‌ترین عنصر و ویژگی فرهنگی ایران که نقش بسیار مهمی در تمدن ایرانی دارد، ادبیات و به ویژه شعر و شاعری است. شعر فارسی از مهمترین و بارزترین عناصر فرهنگی ایران به شمار می‌آید (اخوان کاظمی، عزیزی ۱۳۸۹: ۸۳) شعر ایران بیشترین منعکس‌کننده بینش و نگرش جامعه ایرانی می‌باشد. مشحون از آرزوها و آمال است که همگی در پی جهان ایده‌آل و آرمانی هستند جهانی که در آن انصاف، عدل، تساوی، و برادری، برابری و معنویت شاخص‌های اصلی آن هستند (سجادپور ۱۳۸۶: ۷)

۴- مشاهیر و ادیبان

ایران دارای مشاهیر و اندیشمندان بسیار در حوزه‌های مختلف است که دارای برد جهانی

هستند. معرفی آثار آنها در جهان به زبانهای مختلف تاثیر بسزایی در تصویر سازی از ایران برای

افکار عمومی جهان خواهد داشت (جباری ثانی ۱۳۸۹: ۱۵) از نظر فکری و تاریخی کردها به مناطق ایرانی کردنشین وابستگی دارند. بدین معنا که شعرا و ادبای بزرگ کرد عمدتاً در مناطق کردنشین ایران رشد کرده‌اند. (طایی، ۱۳۹۵/۷/۴)

۵- همزیستی تاریخی- فرهنگی

خیتال^۱ از کردهای فیلی و مسولین استانداری ایلام در این زمینه گفت:

در هنگام تبعید کردهای فیلی توسط رژیم بعث عراق بسیاری از آنان در استان ایلام و در اردوگاه‌ها اسکان داده شدند. به زندگی ادامه با ایلامیان وصلت قومی نموده و بسیاری از آنان جذب بازار کار عمدتاً مکانیکی شده و تعدادی نیز عضو سپاه بدر شدند. البته بسیاری از اکراد فیلی به سایر شهرها از جمله کرمانشاه، قم و ... عزیمت نمودند (خیتال ۱۳۹۹).

سال اول، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۱
مؤلفه‌های دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران و کردهای فیلی عراق

پروانه عزیزی^۱ نیز اذعان داشت:

بسیاری از کردها از جمله جلال طالبانی رییس جمهور فقید عراق سالها در استان البرز، شهرستان کرج زندگی می کردند و حتی نچيروان بارزانی نخست وزیر اقلیم کردستان در دانشگاه تهران تحصیل نموده است (عزیزی ۱۳۹۹).

محرمی طور دیگری این حکایت را بیان می نماید:

مشکلات خودمان را داشتیم، این مشکلات با ضریب ده برای عراقی های مهاجری که به ایران آمده بودند وجود داشت، مشکلات بوروکراسی، حساسیت های نژادی، جا و مکان، امکانات آموزشی، پذیرش در دانشگاه ها، ازدواج و ... هم وجود داشت. چنین مشکلاتی بخصوص در زمان جنگ برای یک ایرانی وجود داشت، چه برسد به یک عراقی، این ها متأسفانه به علت بی توجهی ایران به توجیه آنها برای این مسائل باعث شد که فکر کنند چون عراقی هستند، با آنها این طور رفتار می شود و اغلب با این برداشت منفی به عراق برگشتند. ایران انصافاً آنچه در توان داشت برای عراقی ها انجام داد، ولی مشکلات زیادی وجود داشت که مانع می شد تا اینجا به تاریخ حساسیت میان ایران و عراق، حساسیت های جنگ، اسرا، کشته شدگان، معلولان و مهاجران نیز اضافه شد. (محرمی ۱۳۹۶: ۱۵۹-۱۵۸)

۶- مذهب تشیع

از آنجایی که عقیده مشترک دینی و مذهبی نقش بنیادین در ایجاد همبستگی میان پیروان هر دین ایفاء می کند یکی عوامل بنیادین ملت سازی در ایران و عراق مذهب تشیع است. که ایران هسته اصلی جهان تشیع محسوب میشود (زین العابدین ۱۳۸۶: ۳۶-۳۳) مسئله تشیع و عراق پیوندی ناگسستنی با هم دارند. عراق در تاریخ تشیع از جایگاه رفیعی برخوردار است با خلافت امیرالمومنین در کوفه این سرزمین از همان سالهای اولیه گسترش اسلام دارای اهمیت ویژه شد (کشاورز شکری ۱۳۹۳: ۲۲۵)

تشیع مهمترین مولفه جنبه قدرت نرم ایران در عراق جریان تشیع است. اکثریت مردم ایران و عراق مسلمان و پیرو مذهب تشیع می باشند این امر تاثیر زیادی بر نوع نگرش مردم عراق نسبت به سیاست ها و اقدامات ایران دارد. و تا حدود زیادی موجب به وجود آمدن درک و اعتماد متقابل میان دولت- ملت ایران و دولت- ملت عراق شده است (صادقی، عسکرخانی ۱۳۹۰: ۹۳۹) مذهب شیعه در مناطق پیرامونی ایران از عوامل اصلی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران به شمار می آیند (درخشه و غفاری ۱۳۹۰: ۱۹) شیعیان بزرگترین فرصتی که با فروپاشی رژیم بعثی در عراق برای ایران شکل گرفته ایجاد حکومتی مبتنی بر حاکمیت شیعیان است (یزدانی و صادقی ۱۳۸۸: ۳۴)

کردهای فیلی وابستگی شدید زبانی و مذهبی با کردهای ایلام و کرمانشاه دارند. به سبب داشتن مذهب تشیع اثناعشری، دولت عراق آنها را از نواحی کردنشین شافعی مذهب شمالی جدا کرده و در استان های عربی (عرب نشین) دیاله و واسط

۱ مصاحبه نویسنده با خانم پروانه عزیزی مورخه ۱۳۹۹/۳/۲۰

قرار داده که بر مذهب تشیع‌اند. (کندال، وانلی، نازدار، ۱۳۷۰: ۱۷۵ به نقل از عظیمی چلونگر، ۱۳۹۱) کردهای فیلی شیعه مذهب عراق که به کردهای فیلی معروف هستند، در مناطق شرقی و شمال شرقی این کشور به خصوص در استان دیاله، شهرهای خانقین، مقدادیه، بدره، رزباطیه، کوت، جصان، عزیزیه، نعمانیه، بعقوبه، علی شرقی، علی غربی، شیخ سعد، کوفه، بصره و عماره سکونت دارند(کندال و دیگران، ۱۳۷۰: ۷۵)

بنابراین مجموعه عوامل مذکور، یعنی شیعه، کرد بودن و هویت ایرانی باعث شد که حکومت بعث از لحاظ سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، بیشترین محرومیت‌ها و آسیب‌ها را برای اقلیت فراهم نمایند. به همین جهت کردهای فیلی نیز دوشادوش کردهای سنی و اعراب شیعه عراق، در ردیف معارضین حکومت صدام قرار گرفته بودند و صدمات و تلفات زیادی را در این راه متحمل شدند. (اخوان کاظمی، عزیز، ۱۳۹۷: ۶۵)

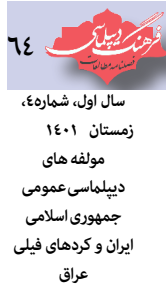
[خلاصه اینکه]همگرایی مذهبی، دینی، فرهنگی و تمدنی حضور و بازگشت مهاجران عراقی از ایران به عراق و همچنین کردها می‌تواند زمینی نفوذ و حضور ایران را در عراق فراهم سازد. وجود اماکن مذهبی و مرجعیت شیعی بیش از پیش می‌تواند به افزایش نقش ایران در عراق بیانجامد (رضایی ۱۳۸۴: ۱۶۶)

۷- رسانه

رسانه به عنوان یکی از بهترین ابزار ایجاد و نمایش قدرت نرم نقش مهمی در اقناع و جذب مخاطب ایفا می‌کند(کریمی فرد ۱۳۹۹: ۷۶)

در واقع دیپلماسی فرهنگی از بستر رسانه جهت رسیدن به اهداف خویش استفاده می‌نماید. رسانه وظیفه دارد با هدایت افکار عمومی آرمان، ارزش‌ها و ایده‌های خود را در سطح‌های مختلف ارزش‌ها و الگوهای جامعه ایرانی را به عنوان الگوی غالب در منطقه ترویج دهد (کشاوری و دیگران ۱۳۹۳) امروز افکار عمومی از اهمیتی وافر برخوردار بوده و از ارکان مهم اثرگذار در فرآیند تصمیم‌گیری دولت‌ها در حوزه‌های متعدد محسوب می‌شود. از این رو جهت هدایت و تاثیرگذاری بیشتر در این عرصه دولت‌ها نیازمند برقراری ارتباط با توده‌های مردم به عنوان مخاطب عمومی هستند(صفویه و حاتم‌ی ۱۳۹۵)

رسانه‌ها معمولاً تسهیل‌کننده سیاست کشورها و ارائه‌دهنده دیپلماسی عمومی باشند(صادقی و عسکر خانی ۱۳۹۲) جهت تاسیس و راه‌اندازی شبکه‌ها و کانال‌های ماهواره‌ای به زبان عربی مانند العالم و الکوثر قابل توجه است این شبکه‌ها باید با گسترش حوزه فعالیت و شعاع عملیاتی خود توانایی مقابله و رویارویی با

رقبای منطقه‌ای را مخصوصاً در کشورهای عرب زبان داشته باشند (درویشی و حاجی هاشمی ۱۳۹۵)

راهبرد اساسی ایران در عراق در این زمینه بازتاب ویرانی‌های نبرد، ناتوانی اشغالگران در تامین امنیت و جلوگیری از کشتار غیرنظامیان محور قرار گرفت در این زمینه برخی رسانه‌ها و شبکه‌های ماهواره‌ای متعلق به مجلس اعلای انقلاب اسلامی و حزب الدعوة در عراق فعالیت می‌نمایند. که توانستند به ایجاد حس مشترک بین دو کشور و تقویت قدرت نرم ایران در عراق کمک نمایند (صادقی و عسکر خانی ۱۳۹۰)

پوشش رسانه و خصوصاً شبکه‌های رادیویی در این خطه به علت نبود ساختارهای لازم و نیز سیطره رسانه‌های زبان کردی (کردهای شمال-کردستان عراق) ضعیف است. عمده پوشش خبری توسط رسانه مجازی و شبکه‌های اجتماعی، مردم منطقه انجام می‌شود.

منیب الشوهان^۱ی در این باره گفت:

عمده شبکه‌های رسانه و پوشش دهی مربوط به شبکه‌های رسمی عراق و کردستان عراق هستند. و شبکه‌های رادیویی عمده نیز مرتبط با حزب الدعوة و.....مباشند (منیب الشوهانی ۱۳۹۹)

۸- اشتراک زبانی (زبان‌های ایرانی)

جمهوری اسلامی ایران می‌تواند از زبان فارسی برای دیگر ملت‌ها استفاده کند (احمدی ۱۳۹۹: ۲۹۳)

در مقطع کنونی که یکی از اهداف جمهوری اسلامی ایران بسط و اشاعه خط و زبان فارسی در جهان؛ به ویژه کشورهایی که دارای بستر و گستره تمدن ایران قدیم و به خصوص کشورهای حوزه نوروز است (دهشیری ۱۳۹۳) یکی از وجوه تمایز هر میان اقوام ایرانی و نیز نشانه سر زنده بودن آن قوم وجود زبان فارسی است (آهنگری ۱۳۹۴) ادبیات کهن نمایندگی هویت ایرانی و آیینی تمام نمای فرهنگ، اندیشه، آرزو و آرمان و در یک نگاه کلی جهان‌بینی ملت ایران است. که مزین به آثار مفاخری چون حافظ، سعدی، فردوسی، خیام و..... بوده واز مضامین قوی و شهرت جهانی برخوردار است که با اقبال عمومی و استقبال دوستداران شعر و ادب مواجه شده است (سعیدی و مقدم فر ۱۳۹۲) زبان فارسی مقابل زبان دیگری نظیر عربی و.... نقطه نبوده و تاریخ و فرهنگ با این زبان قوام یافته متعلق به همه ایرانیان و لسان فردوسی، حافظ، سعدی سپهرودی و..... است (قریبی و جعفری ۱۳۹۵) زبان فارسی حلقه اتصال و اتحاد

سال اول، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۱

مولفه‌های دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران و کردهای فیلی عراق

۱ مصاحبه نویسنده با آقای منیب الشوهانی مورخه ۱۵/۳/۱۳۹۹

ملت ایران فارغ از قوم و مذهب و از جمله مفاخر ناموس ملی و میراث مشترک ایرانیان است که در عرصه جهان و صحنه بین‌المللی مورد توجه بوده است (آهنگری ۱۳۹۴) از آنجایی که زبان فارسی از ابزارهای مهم این انتقال تمدن بود در میان دیگر اقوام و خاورمیانه گسترش پیدا کرد (تکمیل همایون ۱۳۷۴)

قدمت زبان فارسی در کشور عراق طولانی است بر اثر تعاملات و مراودات ایرانیان جویای کار، تجارت، زیارت و تهذیب نفس در عراق؛ مبادلات و ارتباطات مردم عراق با ایرانیان ترویج و اشاعه یافته است (خبرگزاری ۱۳۹۴)

ناصر راد در این زمینه معتقد بود:

با توجه به سنخیت زبان کرد فیلی به زبان فارسی، سابقه زیست و زندگی بسیاری از افراد طبیعی است که زبان فارسی زبان دوم این مردمان باشد (راد ۱۳۹۸)

در زمان حاکمیت حزب بعث و در راستای جنگ تحمیلی به علت استفاده رژیم بعث با انگیزه‌های جاسوسی و امنیتی دوباره این زبان در کانون توجه قرار گرفت (خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۶) وجود زبان فارسی در عراق و رواج و یادگیری زبان فارسی در مناطق مرزی ایران [مناطق شرقی محل تردد و سکونت را افراد فیلی] بر قدرت نرم ایران می‌افزاید. زیرا متکلمان زبان فارسی به راحتی میتوان دیالوگ برقرار کرده و پیام جمهوری اسلامی را به آنها تحویل داد و در عین حال زبان فارسی را بهتر می‌تواند در میان مردم عراق درونی کرد (نیکروش رستمی ۱۳۹۲: ۷۷)

سال اول، شماره ۴،
زمستان ۱۴۰۱
مؤلفه‌های
دیپلماسی عمومی
جمهوری اسلامی
ایران و کردهای فیلی
عراق

مضافاً این که زبان کردی که زبان محلی و دوم یا باندکی تسامح می‌توان بعد از زبان فارسی زبان سوم کردهای فیلی دانست. نیز از شاخه‌های زبان ایرانی بوده و دارای اشتراکات فراوانی با زبان فارسی است.

زبان از جمله ابزارهای مهم دیپلماسی عمومی است، هرچه این ابزار در اختیار افراد بیشتری

قرار گیرد؛ امکان بیشتری برای افزایش تفاهم و گفت و گو فراهم می‌آید. به طور کلی، با گسترش

زبان فارسی شرایط ذیل حاصل خواهد شد:

۱- دسترسی به تعداد بیشتری از افراد به منابع خبری ایرانی امکان پذیر است و وابستگی تعداد

بیشتری مخاطب به منابع خبری غیر فارسی در مورد ایران کاهش می‌یابد.

۲- بسیاری از متون ادبی و تاریخی ایران به زبانهای دیگر ترجمه نشده و شاید اساساً
۱ مصاحبه نگارنده با آقای ناصر راد مورخه ۱۳۹۸/۱۱/۲۰

ترجمه آن به زبان های دیگر دشوار باشد با گسترش زبان فارسی امکان استفاده از منابع غنی فرهنگی و تاریخی ایران برای تعداد بیشتری میسر میگردد.

۳- تعامل و تفاهم بین فرهنگها و تمدنها از طریق افزایش تعداد کسانی حاصل می شود که توان فهم فرهنگها و تمدنهای دیگر را داشته باشند و این مهم بدون تسلط به زبان آن فرهنگ میسر نمی شود.

۴- این تصور که زبان انگلیسی برای شناخت دیگر فرهنگها کافی است تصویری اشتباه است. زیرا فراگیری زبان این امکان را فراهم میآورد تا شخص به طور دایم با یک فرهنگ در تماس باشد.

۵- در راستای آموزش زبان فارسی روشهای فراگیری وجود ندارد، اما ما شاهد هستیم که در

زبان انگلیسی این موضوع به خوبی مطالعه و تدوین شده است و حتی خودآموزهایی تهیه شده اما در خصوص زبان فارسی بویژه مکالمه، وضع بدین گونه نیست، بسیاری از زبان آموزهای فارسی در مکالمه و شنیداری مشکل دارند و علت آن نیز عدم وجود سیستم های سمعی و بصری مناسب و ضرورت دسترسی به منابع زبان آموزی است.

۶- آموزش استادان زبان و ادبیات فارسی در داخل کشور به زبان انگلیسی تا بتوانند در خارج از کشور به تدریس زبان فارسی بپردازند. برنامه آموزشی دانشگاهی ما در تمامی رشته های فارسی باید بازار جهانی و ایرانی را برای اشتغال هدف قرار دهد؛

۷- اعطاء بورس های یکساله، برگزاری مراسم های سخنرانی توسط اندیشمندان ایرانی در محافل فرهنگی خارج از کشور، پخش نوارهای سخنرانی اساتید و دانشمندان ایرانی با کمک به شرکت محققین و اساتید ایرانی برای شرکت در همایش های بین المللی، فرهنگی و فراهم آوردن امکانات برای فعالیت سازمانهای غیردولتی در ایران... از جمله اقداماتی است که در چارچوب دیپلماسی عمومی و تصویر سازی قابل انجام میباشد (خسروی و جباری ثانی: ۱۳۹۰: ۱۰۴-۱۰۳)

۹- ارتباطات تجاری و فرهنگی

کردهای فیلی ساکن عراق از دوره حکومت عثمانی تا روی کار آمدن حزب بعث در عراق ارتباطات فرهنگی و تجاری بسیار گستردهای با ایران داشتند زیرا مانع چندانی برای ارتباط با ایران بر سر راه شان وجود نداشت. در اسناد وزارت خارجه به کرات به همکاری کردهای فیلی با کنسولگری ایران در عراق اشاره شده است. با روی کار آمدن حزب بعث در عراق تنگناها و مصیبت کردهای فیلی شروع شد و تا امروز نیز ادامه دارد. (kurd to day : ۱۳/۶/۱۳۹۳)

نتیجه گیری

اکراد فیلی همان کردهای شیعه مذهب ایرانی تباری هستند که در ادوار مختلف

تاریخ بر اثر تحدید مرزها، تحمیل قراردادهای، جایجایی جغرافیایی و حدود بین دو کشور، بالا بودن میزان مالیات، ظلم و ستم والیان، تحریم‌های شدید رضاخان و عمال، بروز قطعی، خشکسالی و ... در مقابل عمران نسبی در آن سوی مرزها، وجود اماکن مقدسه و عتبات عالیات همیشه ملجأ و پناهگاه شیعیان و مسلمانان هستند. به امید زندگانی به سر به آن سوی مرز متواری شده یا مهاجرت نمودند. سالیان متمادی بدون هیچ مزاحمتی به زندگی خویش و مراودات با اقوام خود در ایلام ادامه دادند در پی تحدید حدود و رسمی شدن مرزها از یک سو و کار آمدن حزب بعث در عراق که ساختاری با رژیم‌های با کردهای فیلی داشت از سوی دیگر؛ آنها را بهانه ایرانی بودن، شیعه مذهبی و کردن بون مورد سخت ترین و شدیدترین ظلم ها و ستم ها تحریم‌ها و تبعیدها قرار داد. در واقع وجود اکراد فیلی در کشور عراق برگ برنده بود برای اعمال فشار بر ایران به منظور برطرف کردن ضعف ژئوپلیتیکی با هر وقت احساس زلزل در ارکان قدرت خویش می نمود، تبعید دسته جمعی و رها نمودن میلیونی کردهای فیلی بدون کمترین امکانات و نزدیکی مرزهای ایران یکی از مصادیق برخورد و صدام حسین با این و آن بوده است. این مردمان به عنوان مروجان فرهنگی ایران اسلامی بوده و جزء پیکره تمدنی ایران محسوب می شوند. و علیرغم سخت گیری های شدید رژیم بعث و تهاجم فرهنگی رسانه های بیگانه و غربی تاکنون توانسته اند بسیاری از مولفه های فرهنگ ایرانی را حفظ کنند به طوری وقتی با این گونه اشخاص مراوده می شود، آدمی حسی می کند در بین مردمان غرب کشور و مخصوصا ایلام قرار دارد. به هر صورت اکراد فیلی دارای پتانسیل مطلوبی در راستای تامین منافع ملی ایران بوده و درای اشتراکات فراوانی با هم هستند؛ که شاخص ها و مصادیق آن تحت عنوان ابزارهای دیپلماسی در شرح پژوهش بدان پرداخته شد. به منظور بهره برداری بیشتر و کمک در تصمیم سازی و فرایند سیاست گذاری موارد زیر پیشنهاد می شود.

- ۱- ایجاد تشکیلات دوستی بین جمهوری اسلامی ایران و کرد های فیلی
- ۲- کمک به توسعه سازمان های غیر دولتی و مردم نهاد در این منطقه
- ۳- توسعه رسانه های جمعی نظیر شبکه های رادیویی و تلویزیونی و...
- ۴- افزایش تبادلات فرهنگی - توریستی و احداث دانشکده توریسم
- ۵- اعطای بورس تحصیلی در مقطع دانشگاهی در ایران به دانشجویان کرد فیلی

فهرست منابع

آقایی، سید داود، رسولی، الهام (۱۳۸۸) سازه‌انگاری و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال اسرائیل، فصلنامه سیاست؛ دوره سی و نهم، شماره یکم، بهار.

آهنگری، فرشته (۱۳۹۴) ظرفیت‌های زبان و ادبیات فارسی در تقویت هویت ملی و گسترش فرهنگ ایرانی، مجموعه مقالات دهمین همایش بین‌المللی ترویج زبان و ادب فارسی؛ شهر یورماه.

احدی، پرویز (۱۳۹۹) مولفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی،

اخوان کاظمی، مسعود، عزیز، پروانه (۱۳۹۷) تحلیلی بر وضعیت کرد های شیعه فیلی در عراق، فصلنامه علمی-پژوهشی شیعه‌شناسی؛ سال شانزدهم، شماره شصت و یکم.

اخوان کاظمی، مسعود، عزیز، پروانه (۱۳۹۰) کردستان عراق هارتلند ژئوپلیتیکی اسرائیل فصلنامه راهبرد؛ سال بیستم، شماره ۶۹، پاییز.

اطهری، سید اسدالله، عنایتی شب کلابی، علی، حسینی، سید محمد امین (۱۳۹۳) بررسی تطبیقی قدرت نظامی ایران و ترکیه در عراق و سوریه، فصلنامه علمی پژوهشی اسلام و علوم اجتماعی؛ سال ششم، شماره یازدهم، بهار و تابستان.

اکبری، مرتضی، یاری، سیاوش (۱۳۹۵) نقش رودخانه‌های مرزی در روابط ایران و عراق از دوره پهلوی تا آغاز جنگ تحمیلی (مطالعه موردی کنگیر و کنجان چم در استان ایلام) مجله پژوهش‌های تاریخی ایران و اسلام؛ شماره هجدهم، بهار و تابستان.

اکبری، مرتضی (۱۳۹۳) روابط ایران و عراق در عصر پهلوی با نگاهی به نقش مردم ایلام در روابط دو کشور، مجله فرهنگ ایلام شماره چهل سوم و چهل و چهارم؛ بهار و تابستان.

اکبری بهمن ۱۳۸۷ بحران هویت و هویت دینی، مجله پیک نور؛ سال ششم شماره چهارم.

التیامی نیا، رضا، تقوایی نیا، علی (۱۳۹۵) تبیین جایگاه قدرت نرم در تحقق اهداف سیاست داخلی و خارجی، فصلنامه علمی پژوهشی سیاسی جهان اسلام؛ سال ششم، شماره سوم، پاییز.

الخیون، رشید (۲۰۰۵) احوار العراق تاریخ الما و التخفیف، بغداد: مرکز العراق لبحاث.

الفیلی العلوی، زکی جعفر (۱۴۳۱/۲۰۱۰) تاریخ الكرد الفیلیون و آفاق مستقل؛ بیروت: موسسه البلاغ.

الطریحی، محمد سعید (۱۴۳۴) الشیعه الاکرد-الکورد الفیلیه؛ دمشق: نینوا

الاعظمی، علی ظریف (۱۳۵۰) کارنامه دولت های ایرانی در عراق؛ ترجمه محمد بدیع، تهران: میهن .

ایزدی، فواد، ماه پیشانیان، مهسا (۱۳۹۰) دیپلماسی عمومی آمریکا در خاورمیانه؛ تداوم یا تفاوت، دو فصلنامه دین و ارتباطات؛ سال هجدهم، شماره دوم، پاییز و تابستانستان.

بیلیس، جان و استیو اسمیت (۱۳۸۳) جهانی شدن سیاست: روابط بین الملل در عصر نوین «ترجمه ابوالقاسم راه چمنی و دیگران، جلد دوم، چاپ اول، تهران: ابرار معاصر.

پناهی توانا، صادق، معروفی، بحیی (۱۳۹۵) جایگاه مولفه های هویت فرهنگی در کتابهای ادبیات فارسی (تحلیل محتوا) مجله پژوهش در برنامه ریزی درسی؛ سال سیزدهم، شماره بیست و سوم، پاییز.

پورسعید، فرزاد (۱۳۸۹) مفهوم شناسی گفتمان نرم با محیط راهبردی متاثر از آن، فصلنامه راهبرد دفاعی؛ سال هشتم، شماره بیست و هشتم، بهار.

تکمیل همایون فکوهی، ناصر، عیاری، آذر نوش (۱۳۸۹) اینترنت و هویت در پنج هویت قومی ایرانی در همسان سازی و تعارض در هویت و قومیت؛ تهران: گل آذین.

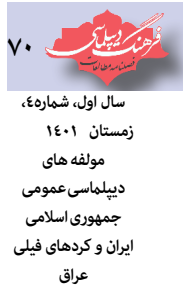
توکلی، یعقوب، نژاد زنده، رویا (۱۳۹۱) کاربرد دیپلماسی عمومی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران فدر چارچوب اصول وارزش های انقلاب اسلامی، فصلنامه پژوهش های انقلاب اسلامی؛ سال اول، شماره دوم، پاییز.

جعفری ولدانی، اصغر (۱۳۷۶) بررسی تاریخ اختلافات مرزی ایران و عراق؛ تهران: وزارت خارجه

جلود خلیل، ابراهیم (۱۳۹۶) رانده شدگان؛ تهران سوره مهر.

حافظ نیا، محمدرضا، کاویانی، مراد (۱۳۸۵) نقش هویت قومی در همبستگی ملی، مورد مطالعه: قوم بلوچ، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان؛ جلد بیستم، شماره یکم.

حیدری فر، محمد رؤوف، مرصوصی، نفیسه، پاهکیده، اقبال «جغرافیای فرهنگی و تهدیدهای نظام مهندسی فرهنگی در ایران» فصلنامه، علمی و پژوهشی، سال چهارم شماره هشتم، پاییز و زمستان، ۱۳۹۵.

جباری ثانی، عباسعلی (۱۳۸۹) عملکرد دیپلماسی عمومی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز.

خسروی، محمدعلی، جباری ثانی، عباسعلی (۱۳۹۰) ظرفیت‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و دیپلماسی عمومی، فصلنامه مطالعات سیاسی؛ سال سوم، شماره یازدهم، بهار.

خلیل زاده، مهدی (۱۳۸۹) دیپلماسی رسانه ای؛ تهران: دفتر مطالعات و برنامه ریزی رسانه ها

خیتال، جعفر (-) مجموعه آرا پشتکوه؛ ایلام: کتابخانه اسماعیلی.

دانش‌نیا، فرهاد (۱۳۹۴)، سازه‌انگاری الکساندر ونت: امتناع از گذار از بن‌بست‌های تئوریک روابط بین‌الملل و دستیابی به راهی میانه، مجله جستارهای سیاسی معاصر؛ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال ششم، شماره دوم.

دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال، جدیدی، علی (۱۳۸۹)، نظریه سازه‌انگاری و سازمان‌های بین‌المللی، فصلنامه حقوق عمومی؛ دوره دوازدهم، شماره بیست و هشتم.

دهشیری، محمدرضا، و همکاران (۱۳۹۶)، تأثیر امنیت منطقه‌ای بر رفتار شناختی مجموعه‌های امنیتی مناطق، فصلنامه سیاست جهانی؛ دوره ششم، شماره یکم، بهار.

دهشیری، محمدرضا (۱۳۹۳) دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، چاپ اول، تهران کتیبه.

رشاد، افسانه (۱۳۹۰) شاخص‌ها و کارکرد های قدرت نرم در فرایند سیاست خارجی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، مجله نامه دفاع شماره سی و هفتم.

رضایی، محسن (۱۳۸۴) ایران منطقه ای؛ تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

روحانی، مسعود، عنایتی قادیکلایی، محمد (۱۳۸۹) مولفه های هویت ملی در شعر معاصر. مطالعه مورد شعر محمدرضا شفیعی کدکنی (فصلنامه مطالعات ملی؛ سال یازدهم، شماره دوم).

زین العابدینی، یوسف (۱۳۸۸) منافع ملی و ژئوپلیتیک نوین شیعه، فصلنامه شیعه شناسی؛ سال پنجم، شماره نوزدهم.

سجادپور، سیدکاظم و وحیدی موسی الرضا (۱۳۹۰) دیپلماسی عمومی نوین؛ چارچوبی مفهومی و عملیاتی، فصلنامه نامه سیاست؛ دوره چهل و یکم، شماره چهارم.

سعیدی، روح الامین، مقدم فر، حمید رضا (۱۳۹۳) منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، مجله مطالعات قدرت نرم؛ شماره یازدهم، پاییز و زمستان.

سیمیبر، رضا، مقیمی، احمدعلی (۱۳۹۴) منافع ملی و شاخص شاخص‌های دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه سیاست جهانی؛ دوره چهارم، شماره اول، بهار.

سیمیبر، رضا و قربانی، ارسلان (۱۳۸۸)، دیپلماسی نوین در روابط خارجی رویکردها و ابزارهای متغیر---

صادقی، سعید، عسکرخانی، ابومحمد (۱۳۹۰) بررسی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراق جدید، مجله سیاست خارجی؛ سال بیست و پنجم، شماره چهارم، زمستان.

صفویه، سمانه السادات، حاتمی، محمدرضا (۱۳۹۵) چستی دیپلماسی فرهنگی در منظومه اندیشه‌های رهبری نظام جمهوری اسلامی ایران، کنگره بین‌المللی علوم اسلامی، علوم انسانی؛ تهران: آذر ماه.

عظیمی، کیومرث، چلونگر، محمدعلی (۱۳۹۱) «پراکندگی فرق مذاهب تشیع در کردستان، مجله شیعه‌شناسی، سال دهم، شماره ۳۹، پاییز.

علی پور، سید محسن (۱۳۸۸) عراق و امنیت در خلیج فارس فصلنامه مطالعات خاورمیانه؛ سال شانزدهم، شماره دوم، تابستان.

درخشه، جلال، غفاری، مصطفی (۱۳۹۰) دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام؛ فرصت، اقدامات، اولویت‌ها و دستاوردها، فصلنامه مطالعه فرهنگ-ارتباطات؛ سال دوازدهم، شماره شانزدهم، زمستان.

درویشی، فرهاد، حاجی هاشمی، (۱۳۹۵) بررسی تطبیقی عملکرد دیپلماسی فرهنگی ایران و عربستان در خاورمیانه (۲۰۰۱-۲۰۱۵)، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام؛ سال پنجم، شماره بیستم، زمستان.

قربی، سیدجواد، جعفری، علی اکبر (۱۳۹۳) برجستگی منابع قدرت نرم ایران مطالعه موردی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مجله پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی؛ سال سوم، پاییز و زمستان.

قربی، سیدجواد، جعفری، علی اکبر، «منابع قدرت نرم در سیاست‌های کلی نظام، مورد کاوی سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال پنجم، شماره نوزدهم، تابستان، ۱۳۹۵.

قرخلو، مهدی (۱۳۸۲) تحکیم همبستگی ملی با تاکید بر عناصر جغرافیایی فرهنگی در ایران، مجله پژوهش‌های جغرافیایی؛ شماره چهل و ششم، زمستان.

کریمی فرد، حسین (۱۳۹۹) پاندمی کرونا: قدرت نرم، نقش و کارکرد رسانه و افکار عمومی با تاکید بر ایران و آمریکا، فصلنامه علمی قدرت نرم؛ سال دهم، شماره اول، بهار.

کریمی مله، گرشاسبی، رضا (۱۳۹۷) «باستان‌گرایی جدید و تأثیر آن بر امنیت

سال اول، شماره ۴،
زمستان ۱۴۰۱
مؤلفه‌های
دیپلماسی عمومی
جمهوری اسلامی
ایران و کردهای فیلد
عراق

فرهنگی سیاسی جمهوری اسلامی ایران» فصلنامه مطالعات راهبردی، سال بیست و یکم، شماره چهارم، زمستان.

کشاورز شکری، عباس(۱۳۹۳) فرصت ها و چالش های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاور میانه؛ تهران: دانشگاه امام صادق.

کندال، عصمت، شریف و انلی م مصطفی نازدار(۱۳۷۰) کردها؛ ترجمه ابراهیم یونسسی، تهران: روز بهان.

کوهستانی نژاد، مسعود(۱۳۸۴) چالش ها و تعاملات ایران و عراق در نیمه نخست سده بیستم؛ تهران: وزارت خارجه

لطیفیان، سعیده (۱۳۹۰)، پندار از تهدید و سیاست‌های امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه روابط خارجی؛ سال سوم، شماره اول.

متقی، ابراهیم، «گونه‌شناسی تهدیدهای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» فصلنامه آفاق امنیت، سال سوم، شماره هشتم، پاییز ۱۳۸۹

محرمی، توحید(۱۳۹۶)عراق جدید و امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛ تهران پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

مشیرزاده، حمیرا (۱۳۸۳)، سازه‌نگاری به عنوان فرا نظریه روابط بین‌الملل، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره شصت و پنج، پاییز.

محمدی گهروئی، رسول(۱۳۹۱) بررسی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراق نوین، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس

محمدی ملایری، محمد(۱۳۷۵) تاریخ و فرهنگ ایران در دوره انتقال از عصر ساسانی به عصر اسلامی؛ تهران: طوس

مرادی مقدم، مراد، بصیرت منش، حمید (۱۳۹۸)، تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر کرد های فیلی شیعه عراق، پژوهشنامه انقلاب اسلامی؛ شماره سی و یکم

مرادی، مقدم مراد (۱۳۸۵)، تاریخ سیاسی و اجتماعی پشتکوه در دوران والیان فیلی، فصلنامه مطالعات ملی، ۲۵ سال هفتم، شماره یک.

مرادی، مراد، کشتمند، ناهید(۱۳۸۸) اسنادی از طایفه باباپیروند کرد، مجله پیام بهارستان؛ سال دوم، شماره ششم؛ زمستان.

مقیمی، اعظم، امینی، مجید(۱۳۹۱) بررسی نگرش جوانان یزدی نسبت به مولفه های هویت ملی و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه جامعه شناسی مطالعات جوانان؛ سال سوم، شماره ششم، تابستان.

سال اول، شماره ۴،
زمستان ۱۴۰۱
مولفه های
دیپلماسی عمومی
جمهوری اسلامی
ایران و کردهای فیلی
عراق

میر حیدری، مریم السادات، غفوری، محبوبه، بیچرانلو عبدالله (۱۳۹۳) ارزیابی مولفه های هویت ایرانی اسلامی و انقلابی در وب سایت های دانشگاه های دولتی تهران مجله فرهنگ در دانشگاه اسلامی؛ شماره دوم.

نوابخش، مهرداد (۱۳۸۵) دیپلماسی رسانه ای به مثابه ابزار سیاست خارجی، مجموعه مقالات دیپلماسی رسانه ای؛ به کوشش محمد سلطانی فر و شهروز امیر انتخابی، تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک

نیک روش، ملیحه (۱۳۹۲) پایان نامه کارشناسی؛ منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراق جدید؛ دانشگاه مازندران.

هادیان، ناصر (۱۳۸۲)، سازه‌نگاری، از روابط بین‌المللی تا سیاست خارجی، فصلنامه سیاست خارجی؛ سال هفدهم، شماره چهارم.

هاشم بیگی، معصومه (۱۳۹۱) بررسی حیات سیاسی و اجتماعی ایلات و عشایر پشتکوه، پایان نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه لرستان

هنری، فیلد (-) مردم شناسی ایران؛ ترجمه عبدالله فریار، تهران ک کتابخانه ابن سینا

یزدانی، عنایت الله، صادقی، زهرا (۱۳۸۸) تاثیر اشغال عراق توسط امریکا بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه سیاست دفاعی؛ شماره شصت و هشتم، پاییز.

یزدان فام، محمود (۱۳۹۳) دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران؛ تهران: مطالعات راهبردی.

سال اول، شماره ۴،
زمستان ۱۴۰۱
مؤلفه های
دیپلماسی عمومی
جمهوری اسلامی
ایران و کردهای فیلی
عراق